

Riikliku alkoholipoliitika olulisus - kahju on vältitav

Karmen Joller

05.12.2025

SOTSIAALMINISTEERIUM

Alkoholi tarvitamine Eestis

- WHO regioonidest tarvitatakse alkoholi kõige enam Euroopas ning Eestis on tarbimise tase **Euroopa keskmisest kõrgem.**
- 2023. a vähenes alkoholi tarvitamine majanduslangusest tingitud ostujõu vähenemise ja tarbimiskäitumise muutumise tõttu 2,7% ehk **10,9** liitrile.

Keskmine alkoholi tarbimine, l

Periood	Kogu- tarbimine*	Iga-aastane tarbimise langus/tõus*
Enne rohelise raamatu rakendamist (2001–2012, va 2009)	12,39 l	+ 0,47 l
Rohelise raamatu peamisel rakendamise ajal (2013–2019)	10,63 l	- 0,25 l
Covid-19 perioodil (2020–2022)	11,02 l	+ 0,27 l

* absoluutalkoholi 15+ aastase elaniku kohta

Majanduslik kahju

- Sotsiaal- ja terviseprobleemid tekitavad riigile kordades suurema kulu kui aktsiisina riigieelarvesse laekuvad tulud.
- OECD simulatsioonide kohaselt **vähendab** Eestis liigne alkoholi tarvitamine 2050. a oodatavat **eluiga 1,5 aastat, suurendab tervishoiukulusid 3,5%** ja **vähendab SKT-d 3,4%**.
- Alkoholi tarvitamisega seotud haiguste ravimiseks kulus TerKil 2022. a **50 miljonit EUR**. Tegelik kulu suurem (sisse ei ole arvestatud perearstiabi ja ravimite hüvitisi).

Tervisekahju

- OECD hinnangul on **10%**-l Eesti meestest alkoholitarvitamise häire
- 2024. a registreeriti **594** otseselt alkoholist põhjustatud haiguste surmajuhtumist (2023. a 627 surma; keskmiselt üle 100 surma aastas rohkem kui rohelise raamatu avaldamise ajal 2014. a)
- 100% alkoholi tarvitamisest põhjustatud haiguste diagnoosi saab ca **9935** inimest aastas
- Vigastussurmad, milles hukkunud on tarvitanud alkoholi – 2023. a **89** surma (**46%** kõikidest vigastussurmadest)
- OECD vähiprofiil: 20% alkoholi kogutarvitamist vähendades võimalik aastatel 2023–2050 ennetada **üle 2000 vähijuhtumi**
- Koolinoorte alkoholitarvitamine on jätkuvalt langustrendis
- Kasvab nende inimeste hulk, kes ei ole viimase aasta jooksul alkoholi tarvitanud
- 2010. a oli iga 5. surm alkoholi tarvitamisega seostatav, kümme aastat hiljem iga 6,5. surm (19,7% vs 15,2 %)

Sotsiaalne kahju

- Iga viies 11–15-aastane laps soovib, et tema vanemad tarvitaksid vähem alkoholi. Iga neljas laps kuulis purjus vanemat/vanemaid tülitsemas ja iga viies tülitses ise purjus vanemaga¹.
- **Alkoholi tarvitamine on otseselt seotud õigusrikkumistega:**
 - Pea kõik tapmised ja valdav osa vägivallakuritegudest (sh lähisuhtevägivald)
 - Väärteod nagu avaliku korra rikkumine ja kehaline väärkohtlemine
 - 2024. aastal tabati roolist kriminaalses joobes juht üle 2200 korra. Alkoholi tarvitanud mootorsõidukijuhil osalusel toimunud 127st liiklusõnnetusest hukkus 10 ja sai vigastada 121 inimest.
 - Ühe aasta jooksul viib politsei kainenema keskmiselt 13 000 inimest.
- Suurel osal pikaajalise toimetulekutoetuse saajatest ja pikaajalistest töötutest on alkoholitarvitamise häire².

¹[Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring \(HBSC\) | Tervise Arengu Instituut](#)

²[Toimetulekutoetuse ja võlgnevuse mõju sotsiaal-majanduslikule toimetulekule ning tööturuaktiivsusele](#)

Alkoholi kogukulude ja poliitikameetmete tasuvuse uuringu raport (avaldamisel)

- **Report: Using a return on investment analysis to estimate the economic impact of potential changes to alcohol control policies in Estonia** Autorid: Pol Rovira, Taavi Lai, Rainer Reile, Ahmed S. Hassan, Jürgen Rehm
- Alkoholi arvele langevad tervisekahjud põhjustasid 2023. a hinnanguliselt kokku 263,91 miljonit eurot otseseid kulusid ja 246,08 miljonit eurot kaudseid kulusid, tuues kaasa **kokku 510 miljoni euro suuruse majandusliku kulu**.
- Kavandatavad muudatused müügikohtade lahtiolekuaegade vähendamisel ja muude alkoholi kättesaadavust piiravate meetmete rakendamisel annaksid prognoosi järgi **6,33 miljoni euro suuruse kulude kokkuhoiu**.
- Alkoholiaktsiisi 15% suurune tõus vähendaks samades kulukategooriates kulu **1,77 miljoni euro võrra** ning tooks lisaks prognoosi järgi kaasa **32,27 miljoni euro suuruse maksutulu kasvu**.
- Investeeringutasuvuse (*return on investment*) analüüsi järgi tooksid **kättesaadavuse piirangud ühe aasta jooksul umbes 15 eurot kasu iga investeeritud euro kohta, 15% suurune aktsiisitõus annaks ligikaudu 477 euro suuruse tulu iga investeeritud euro kohta**.

Alkoholitarvitamise vähendamise arengusuunad 2025–2035

- Jätkustrateegia 2014. aastal valitsuses vastu võetud alkoholipoliitika rohelisele raamatule, millest lähtuvalt on Eestis aastaid tõenduspõhist alkoholipoliitikat juhitud.
- Alkoholipoliitika eesmärk on vähendada ühiskonnas alkoholi tarvitamist ning sellest tulenevat sotsiaalset, majanduslikku ja tervisekahju.

Üldeesmärgi täitmist seiravad mõõdikud

Mõõdik	Algtase 2022/2023. aastal	Sihttase 2035. aastal
Absoluutse alkoholi tarbimine 15-aastaste ja vanemate elanike kohta	10,9 liitrit	< 8,7 liitrit
Suure terviseriskiga alkoholitarvitajate osakaal** 15+ elanike hulgas	20%	< 15%
Viimase aasta jooksul alkoholi mittetarvitanute osakaal 15+ elanike hulgas	16%	> 20%
Alkoholitarvitamisest otseselt põhjustatud haigustesse ja vigastuste tagajärjel surnud inimeste arv	716	< 570
Elu jooksul alkoholi tarvitanud 11–15-aastaste koolinoorte osakaal	34%	< 25%

Strateegilised eesmärgid

Üldeesmärgi saavutamist toetavad viis strateegilist eesmärki:

Alkoholi aktsiisimäärasid kehtestades arvestatakse alkoholitarvitamise vähendamise eesmärki sel viisil, et alkohol ei muutu võrreldes sissetulekutega taskukohasemaks ning pike-
mas perspektiivis see kallineb.

Inimest ümbritsev keskkond suunab alkoholitarvitamist vähendama muu hulgas alkoholi
füüsilise kättesaadavuse vähendamisega ning alkohoolseid tooteid ei müüda alaealistele
ega joobetunnustega inimestele.

Alkoholi ohustava tarvitamise märkamine ja sekkumine toimub kogu elukaare vältel võimalikult
varajases etapis ning juhul kui inimene vajab alkoholitarvitamise häire raviteenust, on see
kättesaadav ja vastab abivajaja vajadustele.

Inimest ümbritsev keskkond on turvaline ning alkoholitarvitamisega seotud õigusrikkumised
vähenevad.

Inimesed teavad alkoholitarvitamisega kaasnevaid terviseriske ja muid kahjusid ning
sotsiaalsed normid toetavad alkoholi mittetarvitamist.

Ettepanekud memorandumis

- Lühendada müügiaegu jaekaubanduses
- Ühtlustada üleriigiliselt müügiaegu alkoholi kohapeal tarbimiseks jaemüügi asukohtades
- Kaugmüügi puhul rakendada viiteaega
- Välistada alkoholsete jookide müük tanklates
- Tõhustada müügipiirangute järelevalvet, et alkohol ei oleks kaugmüügi teel kättesaadav alaealistele
- Minna liiklusseaduse muutmise raames edasi kriminaalses joobes juhtidel tervisetõendi automaatse peatamisega

Ravivõimalused

- **Alkoholitarvitamise häire raviteenus** on kättesaadav üheksas maakonnas (Harjumaa, Raplamaa, Ida-Virumaa, Pärnumaa, Saaremaa, Valgamaa, Tartumaa, Võrumaa, Viljandimaa).
 - Aastas saab teenust keskmiselt **3000** inimest.
 - Kvaliteet ja teenuse komponendid (sh meeskonnas olevad spetsialistid) erinevad piirkonniti. Päevaravi on vaid TÜK-is ning statsionaarne ravi mõnes üksikus haiglas (TÜK, Pärnu Haigla, kohati Viljandi Haiglas).
 - Teenusele suunatakse ka läbi kohtu. Eesmärk on õigusrikkumise toime pannud inimestel tegeleda juurpõhjustega, ehk sõltuvusega.
 - Eesmärk on ühtlustada kvaliteeti, suurendada kättesaadavust.
 - Võõrutusravi kättesaadav vaid Viljandimaal.
- **Alaealiste jaoks spetsialiseeritud ravikohti ei ole.** Abi saadakse vaimse tervise keskustest.

Abiks inimesele

- **Eneseabiprogramm „Selge“**. Struktureeritud veebiprogramm nendele inimestele, kes vajavad alkoholi tarvitamise vähendamiseks või sellest loobumiseks lisatuge.
- Alkoholi suure terviseriskiga tarvitamise **varajane avastamine ja lühisekkumine perearstisüsteemis**.
- **Vajadus laieneda** teistele tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi esmatasandi teenustele, et ohustavat alkoholitarvitamist märgataks võimalikult vara.
- Aastatel 2026–2027 planeeritud **varajase märkamise ja lühisekkumise koolitused ja tööriistade väljatöötamine sotsiaalvaldkonna jaoks**.

Täna tähelepanu eest!